

प्रकाशक मण्डल संरक्षक

हेम बहादुर आले मगर
(निमित्त कार्यालय प्रमुख)

प्रधान सम्पादक

श्री गणेश अधिकारी खत्री
(कृषि अर्थ विज्ञ)

सम्पादक मण्डल

श्री मुना बस्नेत
(वागवानी विकास अधिकृत)

श्री ऋचा शाह
(बाली संरक्षण अधिकृत)

श्री महेश कुमार चौधरी
(अधिकृत छैटौ)

श्री टिकाराम बार्निया
(अधिकृत छैटौ)

श्री बालकृष्ण श्रेष्ठ
(लेखा अधिकृत)

सम्पादकीय

विश्वभर फैलिएको कोभिड-१९ को महामारीको कारण विश्वनै आक्रान्त भएको यस विषम परिस्थितिमा नेपालको आर्थिक वृद्धिदरमा ठुलो प्रभाव पर्ने प्रक्षेपण गरिएको छ । राष्ट्रिय उत्पादनले राज्यलाई धान्न नसक्नुले गर्दा खाद्य संकट आईपर्ने सम्भावनाले अझ तर्साएको छ । यस विषमताको बावजुत ओखलढुंगा जिल्लाका किसानहरूले धान रोपाई गरि बालीको व्यवस्थापनमा धमाधम लागिपरेका छन् ।

गत वर्षको तुलनामा यस वर्ष धान रोपेको क्षेत्रफलमा वृद्धि हुन पगेको छ । धान बालीमा कालोपोके, गवारोको समस्या फाट्टफुट्ट देखिएता पनि यस्ता रोग किराको प्रकोप धेरै ठुलो क्षेत्रमा देखिएन । समयमा वर्षा, उपयुक्त मौसम, धान रोपाईको क्षेत्रफलमा वृद्धि, उन्नत तथा हाईब्रिड जातका बिऊको प्रयोगमा वृद्धिले गर्दा तुलनात्मक रूपमा उत्पादन वृद्धि हुने आशा गरिएको छ । हालसम्मको प्रारम्भिक तथ्यांक अनुसार आकलन गर्दा यस वर्ष धानको उत्पादन १३२०९ मे.टन र उत्पादकत्व ३.० रहने अनुमान गरिएको छ । किसानहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाएर युवा जनशक्तिलाई कृषि तर्फ आकर्षण गर्न सकियो भने ओखलढुंगा जिल्लालाई धानमा आत्मनिर्भर बनाउन धेरै समय कुर्नु पर्दैन ।

कृषि ज्ञान केन्द्र ओखलढुंगाले गत महिनाबाट मासिक रूपमा प्रकाशन गर्न सुरु गरेको यस कृषि बुलेटिनलाई धेरै सल्लाह, सुझाव र प्रतिक्रियाहरू प्राप्त भयो जसले हाम्रा अंकहरूलाई अझ उत्कृष्ट र परिष्कृत बनाउन मद्दत पुग्ने आशा गरिएको छ । साथै यस्तै किसिमका सुधारात्मक प्रतिक्रिया र पृष्ठपोषण आगामी अंकहरूमा पनि प्राप्त हुने आशा गर्दछौ । अन्त्यमा नजिकिँदै गरेको नेपालीहरूको महान चाड शुभ दिपावली तथा छठ पर्वको सम्पूर्ण नेपालीहरू, ओखलढुंगाबासी र कृषकहरूमा हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछौ ।

प्रकाशक

प्रदेश सरकार

भूमी व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

कृषि विकास नर्देशनालय

कृषि ज्ञान केन्द्र ओखलढुङ्गा

प्रदेश नं. १

कार्यक्षेत्र: ओखलढुङ्गा

टोल फ्रि नं. १६६००३७५२०००

फोन नं. ०३७-५२०१३०

ईमेल ठेगाना: akcokhaldhunga@gmail.com

यस भित्र

१. कृषि ज्ञान केन्द्रबाट संचालन हुने कार्यक्रमहरूको सूचना प्रकाशन तथा आवेदन संकलन कार्य सम्पन्न
२. बाली उपचार (Plant Health Clinic) शिविर सम्पन्न
३. स्थानीय तहमा कार्यरत प्राविधिकसँग मासिक समन्वय तथा तथ्यांक अध्यावधिक बैठक सम्पन्न ।
४. जिल्लास्तर अनुदानग्राही छनौट समितिको बैठक संचालन
५. कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यक्रमहरूको संचालन अवस्था
६. अन्य सम्पादन गरिएका कार्यहरू
७. बालीनालीमा देखिएका समस्याहरू
८. पाक्षिक खुद्र मुल्य संकलन
९. गृह बालीमा देखिने मुख्य रोग किरा र तिनको व्यवस्थापन

१. कृषि ज्ञान केन्द्रबाट संचालन हुने कार्यक्रमहरूको सूचना प्रकाशन तथा आवेदन संकलन कार्य सम्पन्न

आ.व.०७७/७८ मा कृषि ज्ञान केन्द्र ओखलढुंगाबाट संचालन हुने कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यक्रम संचालन गर्न कृषक/कृषक समूह/कृषि सहकारी/कृषि फर्म/कृषि उद्यमीहरूको लागि आवेदन प्रस्ताव पेश गर्ने सम्बन्धि सूचना प्रकाशन गरी तोकिएको अवधिमा कार्यालयमा देहायका कार्यक्रमहरूको लागि तपशिल बमोजिमको आवेदन रितपूर्वक दर्ता भई आवेदन संकलन कार्य सम्पन्न भएको छ ।

सि न	कार्यक्रम	लक्ष्य	आवेदन संख्या
१	मकै उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३५० हे (७)	१३
२	व्यवसायिक फलफूल बगैँचा स्थापना सहयोग	३	३१
३	सुन्तलाजात बगैँचा व्यवस्थापन एवम् सुदृढिकरण कार्यक्रम	३	२
४	बीउविजन आत्मनिर्भर कार्यक्रम (पहिलो वर्ष)	१	१
५	युवा लक्षित च्याउ मह तरकारी उत्पादन कार्यक्रम	२६	११२
६	बीउविजन आत्मनिर्भर कार्यक्रम (तेश्रो वर्ष)	१	१
७	कृषि यान्त्रिकरण प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१	१२३

कृषि ज्ञान केन्द्र ओखलढुंगाबाट आ.व.०७७/७८ मा संचालन हुने प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना नयाँ ब्लक विकास कार्यक्रमको लागि मिति २०७७।०५।०२ गते प्रथम पटक प्रकाशित सूचना अनुसार प्रयाप्त आवेदन नपरेको हुँदा मिति २०७७।०६।०९ गते पुनः दोश्रो पटक १५ दिने सूचना प्रकाशन गरी आवेदन प्रस्ताव माग गर्दा देहायको संख्यामा आवेदन प्रस्ताव पेश भएको छ ।

सि न	कार्यक्रम	लक्ष्य	आवेदन संख्या
१	नयाँ ब्लक विकास कार्यक्रम	८	१३

२. बाली उपचार (Plant Health Clinic) शिविर सम्पन्न

प्रथम चौमासिक लक्ष्य अनुसार कृषि ज्ञान केन्द्र ओखलढुंगाको आयोजनामा मानेभन्ज्याङ गाउँपालिका वडा नं. ५, उदयपुर तरकारी पकेट क्षेत्रमा मिति २०७७ साल असोज २७ गते १ वटा बाली उपचार शिविर (Plant Health Clinic) संचालन भई सम्पन्न भएको छ । वडा अध्यक्ष श्री राम कुमार राईको उपस्थितिमा बाली उपचार शिविर उदघाटन गरी कार्यक्रम संचालन भएको थियो । शिविरमा ४१ जना कृषकहरूले विभिन्न बालीका ७८ वटा नमूनाहरू दर्ता गराई बाली परीक्षण गरेर समस्या समाधानको लागि प्राविधिक परामर्श लिई लाभान्वित भएका थिए । बाली उपचार शिविर (Plant Health Clinic) मा मुख्य गरी अकबरे खुर्सानी, गोलभेडा, काउली बन्दा,

कागती लगायतका बालीहरूको नमूना परीक्षण गर्न कृषकहरूले ल्याएका थिएँ । परीक्षण गर्न ल्याएका नमूनाहरूमा अकबरे खुर्सानीमा फेद कुहिने, डढुवा, फुट रटको समस्या पाईयो । काउली बन्दामा ड्याम्पिड अफको समस्या देखियो । गोलभेडा बालीमा *Nematode*, *Tuta Absoluta* र *late blight* को प्रमुख समस्या रहेको

पाइयो । बाली उपचार शिविरमा बाली विरुवामा लाग्ने रोग कीराको समस्या पहिचान गरी कृषकहरूलाई प्राविधिक परामर्श दिई रोग कीराबाट बालीमा हुने

नोकसानिलाई न्यूनीकरण गर्ने उदेश्यले स्थलगत रूपमा यस्ता कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरिन्छ ।

३. स्थानीय तहमा कार्यरत् प्राविधिकसँग मासिक समन्वय तथा तथ्यांक अध्यावधिक बैठक सम्पन्न ।

स्थानीय तह र कृषि ज्ञान केन्द्रबाट संचालन हुने कृषि कार्यक्रमहरू Duplication हुन नदिन कार्यक्रम सम्बन्धि छलफल गरी संचालन गर्न र जिल्लाको कृषि सम्बन्धि तथ्यांकलाई नियमित अध्यावधिक गर्न स्थानीय तहमा कार्यरत् प्राविधिकसँग मासिक समन्वय तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक बैठक मिति २०७७ साल असोज २६ गते बसी सम्पन्न भएको छ । बैठकमा ज्ञान केन्द्र र स्थानीयतहका कृषि शाखाहरूबाट भए गरेका

कृषाकलापहरू लगायत विविध विषयहरूमा छलफल तथा निर्णय भएको थियो । स्थानीय तहका कृषि शाखा प्रमुख र कृषि ज्ञान केन्द्रका कर्मचारीहरू गरी बैठकमा १८ जना को सहभागिता रहेको थियो ।

४. जिल्लास्तर अनुदानग्राही छनौट समितिको बैठक संचालन

"कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यविधि २०७६" मा भएको व्यवस्था बमोजिम जिल्लास्तर अनुदानग्राही छनौट समितिको मिति २०७७।०६।१७ गते १ पटक बैठक संचालन भएको छ । बैठकमा प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना ब्लक कार्यक्रमको लागि प्रयाप्त सूचना नपरेकोले पुनः १५ दिनको म्याद थप सूचना प्रकाशन गर्ने र प्रांगारिक कृषि अभियान कार्यक्रमको लागि सम्झौता गरी कार्य अगाडी बढाउने लगायतका निर्णयहरू भएको थियो । उक्त बैठकमा समितिका देहाय बमोजिमका व्यक्तिहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

संयोजक – जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख श्री जय बहादुर श्रेष्ठ
अमन्त्रित सदस्य – प्रदेश सभासद श्री मोहन कुमार खड्का
सदस्य – सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी तुलसी भट्टराई
सदस्य सचिव- कृषि ज्ञान केन्द्र प्रमुख श्री हेम बहादुर आले मगर
लगायत कृषि ज्ञान केन्द्र ओखलढुंगाका कर्मचारीहरू

५. कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यक्रमहरूको संचालन अवस्था

गत वर्ष छनौट भई आ.व.२०७७/७८ को स्विकृत वार्षिक कार्यक्रममा निरन्तरता पाएर कार्यक्रम सम्झौता गरिएका कार्यक्रमहरूमा युवा लक्षित च्याउ मह तरकारी उत्पादन कार्यक्रम संचालन गरेका सिद्धिचरण नगरपालिका वडा नम्बर १२ का गोपाल खत्रीले कार्य

सम्पन्न गर्नुभएको छ । यस महिना कार्य सम्पन्न गरी भुक्तानी लिने कृषकको संख्या एक रहेको छ । अन्य सम्झौता गरेका कृषकहरूले पनि तिव्र गतिमा कार्य गरिरहेका छन् ।

६. अन्य सम्पादन गरिएका कार्यहरू

वार्षिक प्रगती प्रतिवेदन तथा तथ्यांक पुस्तिका प्रकाशन गरिएको छ । उन्नत कृषि प्रविधि सम्बद्ध साना प्रदर्शन

कार्यक्रम अन्तरगत हर्मेटिक व्याग वितरण तथा प्रदर्शन गरिएको छ । एफ.एम.रेडियोहरूसँग वार्षिक सम्झौता गरी कार्यालयबाट प्रकाशन हुने सूचनाहरु प्रवाह भैरहेको छ । स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम कार्यालय परिसरमा टाँस गरी सार्वजनिक गरिएको छ । कार्यालयबाट सेवा प्रवाह हुने नागरिक वडा-पत्र राखिएको छ । मासिक रुपमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा हुने कार्यालय प्रमुखहरुको बैठकबाट कार्यालय सुधार योजना अनुसार कार्यालयको हरेक कार्यकक्ष जिल्लाको स्थानीय तह झल्किने गरी नामाकरण, कृषक चौतारीमा मोबाईल चार्ज गर्ने व्यवस्था, सेवाम्राही फ्रि वाईफाईको व्यवस्था लगायतका कार्यहरु गरिएको छ । संचालनमा रहेका कार्यक्रमहरु र प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना ब्लक कार्यक्रमको प्रारम्भिक फिल्ड अनुगमन निरीक्षण कार्य सूचारु रुपले संचालन भैरहेको छ ।

७. बालीनालीमा देखिएका समस्याहरु

यस महिनामा धान बालीमा फाटफुट रुपमा कालो पोके (False Smut) रोग देखा परेको थियो । हिउँदै मकै बालीमा सामान्य फौजी कीराको प्रकोप देखियो । असोज महिनमा पानी नपर्दा बेशी क्षेत्रमा सुख्खा हुँदा कोदो, मास, मस्याम, गहत लगायतका हिउँदै बालीमा प्रत्यक्ष असर पुगेको छ । जसका कारण उत्पादनमा हास आउने देखिन्छ ।

८. पाक्षिक खुद्रमुल्य संकलन

कृषि उपज वस्तुको स्थानीय बजारमा वर्षभरी कारोबार हुने मुल्यको तथ्यांक अभिलेख गर्न कृष ज्ञान केन्द्र, ओखलढुंगाले पाक्षिक रुपमा केही कृषि वस्तुहरुको खुद्रा मुल्य संकलन कार्य यस आर्थिक वर्ष देखि शुरुवात गरिएको छ । २०७७ साल असोज महिनाको औषत पाक्षिक मुल्य तालिका बमोजिम रहेको छ ।

जिल्ला : ओखलढुङ्गा

बजार: ओखलढुङ्गा

सि.नं.	वस्तुको नाम	इकाई	असोज		औषत	कैफियत
			७ गते	२१ गते		
१	चामल मोटो	के.जी.	44	34.7	39.16	
२	चामल मध्यम	के.जी.	56	45.2	50.6	
३	चामल मसिनो	के.जी.	101	90.2	95.6	
४	च्युरा ताईचूड	के.जी.	79	62.8	70.9	
५	च्युरा स्थानीय	के.जी.	0	0	0	
६	गहूको पिठो	के.जी.	69	55.8	62.4	
७	मासको दाल	के.जी.	162	126	144.2	
८	रहरको दाल	के.जी.	0	0	0	
९	मुगीको दाल	के.जी.	0	0	0	
१०	मूसुरोको दाल	के.जी.	123	97.6	110.3	
११	भटमास	के.जी.	136	107	121.6	

१२	चना ठूलो	के.जी.	0	0	0
१३	चना सानो	के.जी.	128	102	114.8
१४	केराउ ठूलो	के.जी.	121	94.2	107.6
१५	केराउ सानो	के.जी.	0	0	0
१६	तोरीको तेल	लिटर	186	149	167.6
१७	भटमासको तेल	के.जी.	170	136	153
१८	घ्यु खारेको	माना	600	480	540
१९	वनस्पति घ्यु	के.जी.	0	0	0
२०	कुखुराको मासू	के.जी.	400	320	360
२१	खसिको मासू	के.जी.	800	640	720
२२	रांगाको मासू	के.जी.	400	320	360
२३	सुगूरको मासू	के.जी.	350	280	315
२४	माछ्रा	के.जी.	0	0	0
२५	कूखुराको फुल	गोटा	15	12	13.5
२६	दूध	लिटर	90	72	81
२७	चिनी	के.जी.	91	72.2	81.6
२८	आलू रातो	के.जी.	80	62	71
२९	आलू सेतो	के.जी.	70	56	63
३०	गोलभेडा ठूलो	के.जी.	134	107	120.4
३१	गोलभेडा सानो	के.जी.	140	112	126
३२	वन्दाकोपी	के.जी.	50	41	45.5
३३	काउली तराई	के.जी.	0	0	0
३४	काउली पहाड	के.जी.	150	120	135
३५	मटर कोसा	के.जी.	0	0	0
३६	परवल	के.जी.	0	0	0
३७	भेडे खूर्सानी	के.जी.	112	90.4	101.2
३८	आंप	के.जी.	0	0	0
३९	सून्तला	के.जी.	0	0	0
४०	स्याउ	के.जी.	250	210	230
४१	केरा	दर्जन	116	91.2	103.6
४२	सूकेको प्याज	के.जी.	130	104	117
४३	सूकेको लसून	के.जी.	276	225	250.6
४४	अदूवा	के.जी.	144	119	131.4
४५	सूकेको खूर्सानी	के.जी.	1000	800	900
४६	हरियो खूर्सानी	के.जी.	360	302	331
४७	धन	के.जी.	0	0	0
४८	मकै	के.जी.	43	34.6	38.8
४९	गहु	के.जी.	0	0	0
५०	कोदो	के.जी.	57	45.4	51.2
५१	गहत	के.जी.	0	0	0
५२.	राजमा	के.जी.	0	0	0

९. गहु बालीमा देखिने मुख्य रोग किरा र तिनको व्यवस्थापन

गहुँबालीका किराहरु :

कीराको नाम	लक्षण	व्यवस्थापन विधि
१. कीटकीटे खपटे	लार्भा (Wire worm) ले जरा काटी दिन्छ र बोट सुक्छ।	<ul style="list-style-type: none"> काटेको विरुवाको जरा नजिक माटोमा कोट्याएर लाभेरू खोजी नष्ट गर्ने । वि.टी.के. नामक जैविक विषादी वा मालाथियन ५ % DP २ ग्राम प्रति केजी गहुँको चोकर मिसाएको चारा प्रति रोपनी आधा केजी का दरले साँझमा प्रयोग गर्ने । क्लो रपाइरीफस १०% GR (जस्तै देवीवान) वा मालाथियन ५% DP (मालाथियन ५% धूलो) १ के.जी. प्रति रोपनीका दरले माटोको उपचार गर्ने ।
२. लाही कीरा	बाला पसाउने बेलामा यसले दुःख दिन्छ । लाही कीराहरूले कलिलो बालाको रस चुसी नोक्सान गर्दछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> लेडी विटल्स (मिन्त्रु खपटे) प्रयोग गर्ने । डायमथोएट ३०% ई.सी. को १ मी.ली.प्रति लिटर पानीका दरले छर्कने ।
३. गुलाबी गभारो	यिनीहरूले गहुँको गुबो काटी नोक्सान गर्छन् ।	<ul style="list-style-type: none"> गवारोको क्षति कम गर्न हरेक वर्ष धान काटी सकेपछि रहेको सम्पूर्ण ठूटा निकाली जलाइ दिने अथवा ठूटा डुब्ने गरी पानी पटाइ दिने अथवा धान काटेपछि खेतलाई जोतिदिने । बेर्नाको पातको टुप्पोमा देखिएका फुलहरूलाई पातको टुप्पो चुडेर नष्ट गर्ने । प्रकाश पासोको माध्यमबाट वयस्क पुतलीलाई आकर्षण गरी मार्ने । ट्रा इकोग्रामा परजीवी कीरा ५०,०००-१,००,००० प्रति हेक्टरका दरले रोपाइ गरेको ३-४ हप्ता पछि छाड्ने । धान खेतको आलीमा भटमास लगाउने व्या सीलस थुरीनजियन्सिस (Bl.) ३ ग्राम प्रति लिटर पानीका दरले छर्कने गवारोहरूको धेरै प्रकोप भएको खेतमा कारटाप हाइड्रोक्लो राइड ४ %GR (जस्तै अनुदान, विदान, कीटाप, आदि) वा फिप्रोनिल ०.३% GR (जस्तै रीफ्री, रिजेन्ट, टाटाजेन्ट आदि) दाना विषादी कुनै एक १.२५ के.जी. प्रति रोपनीका दरले वा क्लोरानट्रानीलीप्रोल ०.४% GR (जस्तै फेरटेरा) खेतमा छिपछिपे पानी जमाइ छर्ने । विषादी छरेपछि ४ दिनसम्म खेतबाट पानी बग्न दिनु हुँदैन । माकुरा, लामा सिगे फट्याडग्रा जस्ता मित्र जीवको संरक्षण गर्ने ।

गहुँबालीको रोगहरु :

रोगको नाम	लक्षणहरु	व्यवस्थापन विधि
१. डडुवा रोग (Leaf blight)	साना खैरो रङ्गको थोप्लाहरू पातमा देखिन्छन् । पछि ती थोप्ला हरू बढ्छन् एक आपसमा जोडिई पातसुकेको वा डढेको जस्तो देखिन्छ ।	<ul style="list-style-type: none"> कार्बोक्सिन १७.५%+थिरम १७.५% (जस्तै भाइटाभेक्स-२००) २ ग्राम प्रति किलोका दरले बीउ उपचार गर्ने । सिफारिस मात्रामा पोटास मलको प्रयोग गर्ने । ठीक समयमा गहुँ छर्ने । रोग अवरोधक जातहरू लगाउने ।
२. खैरो सिन्दुरे (Brown rust)	पातको माथिल्लो सतहमा सुन्तला रङ्गका फोकाहरू देखिन थाल्दछन् । ती फोकाहरू छुट्टाछुट्टै रहेका हुन्छन् ।	<ul style="list-style-type: none"> रोग अवरोधक जातहरू लगाउने । सिफारिस गरिए अनुसार मलखादको प्रयोग गर्ने, ठीक समयमा गहुँ छर्ने गहुँको बोट ठूलो भएमा म्यान्कोजेव ७५% WP (जस्तै डाइथेन एम-४५) नामक विषादी १.५-२ के.जी. प्रति हे. ७५० लिटर पानीमा मिसाई १५ दिनको अन्तरमा २-३ पटक छर्कने । वा

		<ul style="list-style-type: none"> • प्रोपिकोनाजोल २५% EC (जस्तै बोनस, बम्पर, टिल्ट २५) ०.७५ ग्राम प्रति लीटर पानीका दरले मिसाई छर्कने ।
३. पहेंलो सिन्दुरे (Yellow rust)	पातको माथि ल्लो सतहमा पहेंला, लाम्बिला फोकाहरू एकअर्का सँग मि ली धर्सा परेर रहेका हुन्छन् ।	<ul style="list-style-type: none"> • रोग अवरोधक जातहरू जस्तै: डव्लु के १२०४, पासाङ्गल्लामु लगाउने र ठीक समयमा गहुँ छर्ने । • सिफारिस गरिए अनुसार रासायनिक मल प्रयोग गर्ने । • माथि खैरो सिन्दुरे जस्तै व्यवस्थापन विधी अपनाउने ।
४. कालो पोके (Loose smut)	बालामा दाना लाग्नुको सट्टा कालो ढूसीको जिवाणुले भरिएको हुन्छ ।	<ul style="list-style-type: none"> • स्वस्थ बीउको प्रयोग गर्ने । • कार्बोक्सिन १७.५%+ थाईराम १७.५% (जस्तै भाइटाभेक्स-२००) विषादी २ ग्राम वा टेबुकोनाजोल २% DS (जस्तै क्याभियट, राक्सिल) १ ग्राम प्रति केजी गहुँको बीउका दरले बीउ उपचार गरी छर्ने । • रोग लागेको बालाबाट धूलो नझर्दै उखलेर खाल्डोमा गाड्ने अथवा जलाई दिने । • अन्नपूर्ण-४ जातको गहुँमा यो रोग कम लाग्ने हुँदा यो जात लगाउने ।
५. गन्हाउने कालो पोके (Stinking smut or hill bunt)	रोगी दानाहरू गोलाकार हुन्छन् कालो रङ्गको रोगको जिवाणुहरूले भरिएका हुन्छन् । ती जिवाणुहरू दाना फुटाएर बाहिर झर्दछन् । नजिकबाट सुड्धा माछा कुहिएको जस्तो गन्ध आउँछ ।	<ul style="list-style-type: none"> • दुई तीन वर्ष सम्म घुम्ती बाली लगाउने वा गहुँ नै नलगाउने । • कार्बोक्सिन १७.५%+थिरम १७.५% (जस्तै भाइटाभेक्स-२००) २ ग्राम प्रति केजी गहुँको बीउका दरले बीउ उपचार गरी छर्ने । • स्वस्थ बीउको प्रयोग गर्ने ।

प्रदेश सरकार
 भूमी व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
 कृषि विकास नर्देशनालय
 कृषि ज्ञान केन्द्र ओखलढुङ्गा
 प्रदेश नं.१
 कर्यक्षेत्र: ओखलढुङ्गा

.....

.....